

Finanční vzdělání - Hotovostní a bezhotovostní platby

1 Hotovostní a bezhotovostní platební styk

- Platební styk zahrnuje převody peněz mezi plátcem a příjemcem.
- Cílem je umožnit placení za zboží a služby, převody mezd a další finanční operace.
- Platební instrument = způsob provedení platby (hotovost, karta, převod).
- Správu a poskytování platebních služeb zajišťují banky, pošta a další finanční instituce.

2 Hotovostní platební styk — definice a nástroje

- Hotovostní platba = předání fyzických peněz (bankovek, mincí) nebo vyřízení platby pomocí hotovostních dokladů (poštovní poukázka, pokladní složenka, šek).
- Doklad o platbě: účtenka nebo potvrzení o přijetí hotovosti.
- Výhody: okamžitá platba, dostupné bez bankovního účtu, relativní anonymita.
- Nevýhody: riziko ztráty/krádeže, hůře sledovatelné pro účetnictví, nevhodné pro dálkové platby.

3 Bezhotovostní platební styk — definice a nástroje

- Bezhotovostní platba = převod peněz mezi účty nebo platba kartou/aplikací bez fyzického předání bankovek.
- Nástroje: bankovní převod, debetní/kreditní karta, internetové a mobilní bankovníctví, platební aplikace, inkaso, SIPO.
- Inkaso: věřitel má oprávnění pravidelně strhávat dohodnuté částky přímo z účtu plátce na základě jeho souhlasu (automatické platby za služby). Pokud si inkaso sám nastavíte, nejste z toho automaticky dlužníkem — jde o souhlas k pravidelnému strhávání plateb.
- SIPO: soustředěné inkaso plateb obyvatelstva — služba pošty nebo banky pro souhrnné placení pravidelných plateb jedním složením.
- Bezkontaktní platba: platba kartou nebo mobilem přiložením k terminálu (NFC); u malých částek často bez zadání PINu.

4 Platba v cizí měně a kurzovní lístek

- Platba v cizí měně probíhá přepočtem za použití směnného kurzu; může zahrnovat poplatky a rozdíl mezi nákupním a prodejním kurzem.
- Kurzovní lístek = přehled směnných kurzů cizích měn vůči domácí měně.
- Vydává: Česká národní banka (ČNB) — oficiální referenční (devizový) kurz jako orientace pro trh; komerční banky a směnárny — vlastní kurzovní lístek pro nákup a prodej, obvykle vycházejí z kurzu ČNB a přidávají marži.
- Význam: přepočet částek při platbě v cizí měně, určení částky, kterou klient obdrží nebo zaplatí, a porovnání nabídek.

5 Výhody a nevýhody bezhotovostních plateb

- Výhody: pohodlí při dálkových a větších platbách, snadná evidence a sledování plateb, možnost automatických plateb (inkaso, SIPO).
- Nevýhody: závislost na technice a internetu, poplatky bank/poskytovatelů, riziko elektronických podvodů; nižší anonymita než hotovost.

6 Bezpečnostní zásady

- Nikdy nesdělovat PIN ani 2FA kódy.
- Používat oficiální bankovní aplikace a silná hesla.
- Ihned nahlásit ztrátu karty bance.
- Pravidelně kontrolovat výpisy z účtu.

7 Praktická aktivita pro třídu

- Rozdělte situace na kartičky: hotovost (pokladní složenka, poštovní poukázka, šek) nebo bezhotovost (převod, karta, aplikace, inkaso, SIPO).
- Simulace placení v obchodě a převodu z účtu.
- Krátký kvíz na závěr.

8 Shrnutí

- Hotovost = fyzické peníze a hotovostní doklady — rychlé, dostupné, ale rizikové a hůře sledovatelné.
- Bezhotovost = elektronické převody a karty (včetně inkasa, SIPO, bezkontaktních plateb) — pohodlné, sledovatelné, ale závislé na technice a bezpečnosti.
- Při platbách v cizí měně sledujeme kurzovní lístek (ČNB jako referenční kurz; komerční banky a směnárny s vlastní marží).

9 Opakovací otázky

1. Co je hotovostní a bezhotovostní platební styk?
2. Jaké jsou výhody a nevýhody hotovosti?
3. Co je inkaso a jak funguje SIPO?
4. Co udává kurzovní lístek a kdo ho vydává?
5. Jaké bezpečnostní zásady při platbách dodržovat?

Pracovní list – Platební styk

1. Dopln chybějící pojmy

- Hotovostní platba _____
- Bezhotovostní platba _____
- Inkaso _____
- SIPO _____
- Kurzovní lístek vydává: _____.

2. Přiřaď (ano / ne) – patří mezi bezhotovostní nástroje?

Položka	Ano/Ne
Platba kartou v terminálu	_____
Vklad hotovosti na pokladně	_____
Inkaso za elektřinu	_____
Převod mezi bankami online	_____
Hotovostní šek	_____

3. Vysvětli rozdíl mezi inkasem a tím, že si sám nastavíš opakovaný převod z účtu.

4. Krátké odpovědi

- Co je kurzovní lístek a k čemu slouží? _____
- Jaké jsou hlavní výhody bezhotovostních plateb? _____
- Uveď dvě bezpečnostní zásady při platbě kartou. _____

TEST – Platební styk**Skupina A**

Jméno: _____

Třída: _____

Datum: _____

1. Doplň správné pojmy:

Otázka	Odpověď
Co je hotovostní platba?	
Co je bezhotovostní platba?	
Co je inkaso?	
Kdo vydává referenční kurz v ČR?	
Co je SIPO?	

2. Přiřaď tvrzení (A–D) ke kategoriím (1–4):

- (A) Platební karta (1) Hotovostní nástroje
(B) Poštovní poukázka (2) Bezhotovostní nástroje
(C) Šek (3) Dokument potvrzující platbu hotově
(D) Internetový převod (4) Elektronický převod

Odpovědi: A–_____ B–_____ C–_____ D–_____

3. Pravda / Nepravda

- Inkaso lze provádět pouze bez souhlasu plátce. **ANO / NE**
- Bezkontaktní platba je typ bezhotovostní platby. **ANO / NE**
- Kurzovní lístek stanovuje přesně, jakou částku klient obdrží u všech bank bez rozdílu. **ANO / NE**

4. Krátké odpovědi

1. Vysvětli, proč může banka účtovat jiný kurz než kurz ČNB. _____
2. Uveď příklad bezkontaktní platby. _____
3. Co uděláš, když ztratíš platební kartu? _____

Kontrola písemky dne _____

Podpis žáka: _____

TEST – Platební styk**Skupina B****Jméno:** _____**Třída:** _____**Datum:** _____**1. Přiřaď (A–D) k popisům (1–4):**

(A) Inkaso

(1) Souhrnné placení pravidelných plateb přes poštu/

(B) Opakovaný převod nastavený plátcem

(2) Platba přiložením k terminálu

(C) SIPO

(3) Pravidelné strhávání na základě souhlasu plátce

(D) Bezkontaktní platba

(4) Plátce iniciuje platbu sám

Odpovědi: A–_____ B–_____ C–_____ D–_____

2. Dopln chybějící pojmy:

- Referenční kurz v ČR stanovuje _____.
- Banky mohou přidávat k referenčnímu kurzu _____.
- Bezkontaktní platby často využívají technologii _____.

3. Pravda / Nepravda

- Pokud si sám nastavíš opakovaný převod, jde o inkaso. **ANO / NE**
- Kurz ČNB je pouze orientační a banky mohou mít jiné kurzy. **ANO / NE**
- SIPO zajišťuje souhrnné placení více služeb jedním inkasem. **ANO / NE**

4. Krátké odpovědi

1. Proč je důležité sledovat kurzovní lístek při platbě v cizí měně? _____
2. Jaký je rozdíl mezi inkasem a autorizovaným opakovaným převodem? _____
3. Uveď dvě formy bezhotovostních plateb. _____

Kontrola písemky dne _____

Podpis žáka: _____